

Vleermuisonderzoek

Zomerweg, Eekstraat en Nieuwe Eekstraat
Doesburg

NatuurInclusief
Ecologisch advies- en projectbureau

Vleermuisonderzoek

Zomerweg, Eekstraat en Nieuwe Eekstraat

Doesburg

Datum uitgave:	5 juli 2018
Auteur:	Roos Kuiters
Kwaliteitscontrole:	Josine de Jongh
Productie:	NatuurInclusief Adres: Korenbree 23A 7271 LH Borculo Tel.: +31 (0)545 723 033 Mail: info@natuurinclusief.nl Web: www.natuurinclusief.nl
In opdracht van :	Naam: Gemeente Doesburg Armand Rood Adres: Philippus Gastelaarsstraat 2 6981 BH Doesburg Tel.: +31 (0)313 481 368 Mail: Armand.Rood@doesburg.nl Web: www.doesburg.nl

NatuurInclusief is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van NatuurInclusief; opdrachtgever vrijwaart NatuurInclusief voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Niets uit deze uitgave mag worden vervaelvoudigd en/ of openbaar worden gemaakt d.m.v. fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en NatuurInclusief, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Inhoud

Samenvatting	4
1 Inleiding	5
1.1 Leeswijzer	5
2 Onderzoekslocatie	6
2.1 Beschrijving onderzoekslocatie	6
2.2 Geplande ingreep	7
3 Onderzoeksmethode	8
3.1 Vleermuisonderzoek	8
4 Resultaten	9
4.1 Onderzoeksresultaten	9
Gewone dwergvleermuis - <i>Pipistrellus pipistrellus</i>	9
Ruige dwergvleermuis - <i>Pipistrellus nathusii</i>	10
Laatvlieger - <i>Eptesicus serotinus</i>	11
Rosse vleermuis - <i>Nyctalus noctula</i>	11
Watervleermuis - <i>Myotis daubentonii</i>	12
Gewone grootoorvleermuis - <i>Plecotus auritus</i>	12
5. Conclusie + aanbeveling	13
Literatuur	14
Bijlage 1 Wetgeving	15
Verbodsbepalingen	15
Bescherming van soorten	15
Zorgplicht	16
Natuurnetwerk Nederland	16
Natura 2000-gebieden	17
Bosopstanden	17

Samenvatting

Gemeente Doesburg is voornemens de Zomerweg, Eekstraat en Nieuwe Eekstraat te Doesburg her in te richten waardoor de verkeersveiligheid wordt verbeterd. Dat betekent vooral een verbreding van de weg. Hierdoor moeten diverse bomenrijen mogelijk worden verwijderd en zullen een aantal sloten moeten worden gedempt. Echter zijn momenteel de exacte herinrichtingsplannen nog onbekend, in september 2018 zal hier uitsluitsel over worden gegeven. Door de aanwezigheid van holten in de bomen heeft er aanvullend onderzoek naar vleermuizen plaats gevonden om te beoordelen of vaste verblijfplaatsen aanwezig zijn. Tevens is het plangebied onderzocht op gebruik van essentiële vliegroute en foerageergebied voor vleermuizen.

Door de herinrichting van de Zomerweg, Eekstraat en Nieuwe Eekstraat te Doesburg kan de bomenlaan langs het gehele traject als essentiële vliegroute van gewone- en ruige dwergvleermuizen worden beschadigd, vernield of verstoord. Vleermuizen zijn Europees beschermde soorten en afhankelijk van de exacte plannen wat er precies met de bomenlaan gaat gebeuren is het mogelijk dat een ontheffing van de Wet natuurbescherming noodzakelijk is om de werkzaamheden uit te kunnen voeren. Deze dient dan vervolgens aangevraagd te worden bij Provincie Gelderland.

Als een ontheffing aangevraagd dient te worden, is het mogelijk dat mitigerende maatregelen moeten worden getroffen voor de verloren functie. Een deskundige op het gebied van vleermuizen kan hierin adviseren. Van belang is dat te allen tijde de vliegroute aanwezig zal zijn voor de genoemde soorten.

1 Inleiding

Gemeente Doesburg is voornemens de Zomerweg, Eekstraat en Nieuwe Eekstraat her in te richten. De weg wordt o.a. verbreed. Hierdoor moeten mogelijk de bomen langs de wegen worden gekapt en een aantal watergangen/greppels worden gedempt.

De wet Natuurbescherming verplicht vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen geen aanwezige beschermde plant- of diersoorten en groei- of verblijfplaats aantasten. NatuurInclusief heeft 31 juli 2017 een quickscan uitgevoerd waaruit naar voren is gekomen dat de Zomerweg, Eekstraat en Nieuwe Eekstraat een aantal bomen met holten bevat en een mogelijke vliegroute voor vleermuizen vormt. Alle vleermuizen zijn in Nederland beschermd door de wet Natuurbescherming (Habitatrichtlijn). Hieruit volgend is dan ook in de periode september 2017 - juli 2018 aanvullend vleermuisonderzoek uitgevoerd.

Het uitgevoerde onderzoek bestond uit vijf veldbezoeken. Voorliggende rapportage betreft een overzicht met de resultaten van het vleermuisonderzoek en een aanbeveling voor vervolgstappen.

1.1 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt omschreven hoe de onderzoekslocatie eruitziet, hoe deze momenteel gebruikt wordt en wat Gemeente Doesburg van plan is in het onderzoeksgebied. Hoofdstuk 3 bespreekt de onderzoeksmethodiek. Hoofdstuk 4 geeft de resultaten weer en in hoofdstuk 5 wordt afgesloten met de conclusie en aanbevelingen.

2 Onderzoekslocatie

2.1 Beschrijving onderzoekslocatie

Het plangebied betreft een 3,5 kilometer lang traject, startend vanaf de rotonde N317 de Zomerweg op. Bij de volgende rotonde wordt het traject vervolgd op de Eekstraat. Deze gaat over in de Nieuwe Eekstraat. Het plangebied eindigt op de gemeentegrens iets voorbij de kruising met de Hoefkensestraat. Figuur 1 geeft de begrenzing weer van het onderzoeksgebied.

Figuur 1 Begrenzing van het onderzoeksgebied

De weg is gelegen in het buitengebied van Doesburg. Het is momenteel een 60 kilometer weg. Op bijna het gehele traject zijn aan beide zijden van de weg zaksloten aanwezig. De laanbeplanting bestaat hoofdzakelijk uit zomereik en es. De weg wordt veelvuldig gebruikt door landbouwverkeer, maar ook door recreatief verkeer. Langs de weg zijn diverse restaurants en campings aanwezig. Figuur 2 tot en met 5 geven een impressie weer.

Figuur 2 t/m 5 Sfeerimpressie onderzoeksgebied

2.2 Geplande ingreep

De Zomerweg, Eekstraat en Nieuwe Eekstraat worden heringericht. De weg wordt verbreed en langs de Zomerweg wordt deels een gescheiden fietspad aangelegd. Voor de herinrichting moeten diverse bomen langs de wegen mogelijk worden gekapt en moeten watergangen/greppels worden gedempt.

3 Onderzoeksmethode

Het aanvullend onderzoek richt zich op de gebruiksfunctie van vleermuizen in het gebied. Er wordt gekeken of er verblijfplaatsen, essentiële foerageergebieden en vliegroutes in- en rondom het onderzoeksgebied aanwezig zijn. Tevens wordt er gekeken naar de soortsmenstelling en aantallen van de voorkomende vleermuizen in het gebied.

De onderzoekerslocaties is door mevr. E. Henrard, mevr. R. Kuiters, mevr. J. de Jongh en dhr. J. Beij, allen adviseurs ecologie bij NatuurInclusief, onderzocht tijdens voor vleermuis gunstige weersomstandigheden. In totaal zijn er vijf veldbezoeken uitgevoerd. De methodiek van het inventariseren is bepaald aan de hand van de soort specifieke kennisdocumenten van BIJ12 en het Protocol Vleermuisinventarisaties (maart 2017) door Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, de Zoogdiervereniging en de Gegevensautoriteit Natuur.

3.1 Vleermuisonderzoek

Gedurende het aanvullend vleermuisonderzoek zijn er vijf veldbezoeken uitgevoerd. Aansluitend op de quickscan van juli 2017 zijn er twee veldbezoeken uitgevoerd in de paarperiode (15 augustus - 1 oktober). Drie veldbezoeken zijn in de april - half juli 2018 uitgevoerd, zie Tabel 1 voor de specificaties van de bezoeken. Het onderzoek heeft zich voornamelijk gericht op de aanwezigheid van verblijfplaatsen, foerageergebieden en belangrijke vliegroutes van zowel boom- als gebouwbewonende vleermuizen. Het onderzoek heeft plaats gevonden tijdens het uit- of invliegtijdstip van vleermuizen, respectievelijk rond zonsondergang en -opkomst. Tijdens het paaronderzoek is er gekeken naar de balts-, paarverblijfplaatsen van vleermuizen. Deze bezoeken hebben plaatsgevonden tijdens de piek van de baltsactiviteit van vleermuizen, circa 2 uur na zonsondergang. Tevens is er gekeken naar belangrijke vliegroutes en/of foerageergebieden in het onderzoeksgebied. Voor het vleermuisonderzoek is gebruik gemaakt van een batdetector Pettersson M500-384. De opgenomen geluiden zijn, indien dat noodzakelijk was, geanalyseerd met specifieke software, zoals Batsound, versie 4.1 en BatExplorer, versie 1.11.3.0.

Tabel 1 Data uitgevoerde veldbezoeken

Datum	Tijdstip	Type onderzoek	Temperatuur	Windkracht	Bewolking
1 september 2017	21:30 - 23:30 uur	Paarverblijfplaatsen Vliegroutes Foyerageergebieden	± 14°C	1 Bft	Zwaar bewolkt
22 september 2017	22:45 - 01:45 uur	Paarverblijfplaatsen Vliegroutes Foyerageergebieden	± 13°C	2 Bft	Zwaar bewolkt
21 april 2018	04:30-06:30 uur	Zomerverblijfplaatsen Vliegroutes Foyerageergebieden	± 11°C	2-3 Bft	Licht bewolkt
21 mei 2018	21:30-23:30 uur	Zomerverblijfplaatsen Kraamverblijfplaatsen Vliegroutes Foyerageergebieden	±23 °C	2 Bft	Bewolkt
1 mei 2018	22:00 - 00:00 uur	Zomerverblijfplaatsen Kraamverblijfplaatsen Vliegroutes Foyerageergebieden	21 °C	2 Bft	Geen bewolking

4 Resultaten

4.1 Onderzoekresultaten

Gedurende het onderzoek zijn zes soorten vleermuizen aangetroffen. Namelijk, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, watervleermuis en gewone grootoorvleermuis.

Gewone dwergvleermuis - Pipistrellus pipistrellus

De gewone dwergvleermuis is de meest algemeen voorkomende vleermuissoort in Nederland. De kleine bruin gekleurde vleermuis is een flexibele soort die zowel in gesloten als open landschappen, van stadcentra tot op het platteland voorkomt. De soort is een echt gebouwbewonende soort waarbij hij een voorkeur heeft voor spleetvormige holten in spouwmuren, achter gevelbekleding en onder daken. In de kraam- en winterperiode kan het aantal dieren bij elkaar variëren van enkele tientallen tot tweehonderd dieren. Foerageren doet de gewone dwergvleermuis vaak langs lijnvormige structuren van de opgaande vegetatie, langs bosranden, de bebouwing, bij water maar daarnaast ook vaak in tuinen en rond straatlantaarns.

Tijdens de veldbezoeken is de gewone dwergvleermuis het meest in- en rond de onderzoekslocatie aangetroffen. Het gaat hierbij om tientallen individuen per bezoek. De soort is zowel overvliegend- als foeragerend aangetroffen. Bij ieder erf langs de weg is activiteit van gewone dwergvleermuizen aanwezig. Voornamelijk in de paarperiode zijn gewone dwergvleermuizen baltsend aangetroffen bij boerderijen aan de Zomerweg en baltsend in vlucht langs de bomenlaan aan zowel de Eekstraat als de Nieuwe Eekstraat. In de zomer- en kraamperiode gebruikten gewone dwergvleermuizen de bomenlaan als vliegroute en is een kraamverblijfplaats van gewone dwergvleermuizen buiten het plangebied grenzend aan de weg van de bomenlaan aangetroffen.

Verblijfplaatsen

Gedurende alle twee de onderzoekrondes in de paarperiode zijn alleen baltslocaties aangetroffen vaak nabij de boerderijen. Tijdens alle veldbezoeken zijn er geen aanwijzingen verkregen die duiden op enige aanwezigheid van vaste rust- en/of verblijfplaatsen in de bomen.

Buitens het plangebied is tijdens de laatste onderzoeksrunde in de zomer- en kraamperiode op 1 juli 2018 een kraamverblijfplaats van gewone dwergvleermuis op de terrein van Eekstraat 12-14 aangetroffen (zie Figuur 3). Het ging om een kraamkolonie van minimaal 10 gewone dwergvleermuizen.

Foerageergebieden en vliegroutes

Het gehele plangebied wordt door vleermuizen zowel gebruikt als foerageergebied en als vliegroute. Bij ieder erf langs de weg zijn 2-3 foeragerende gewone dwergvleermuizen aangetroffen. De bomen zijn cruciaal voor de vleermuizen die op verschillende erven langs het gehele traject rond de aanwezige bomen hun verblijfplaats hebben en naar foerageergebieden willen verplaatsen. Bij iedere onderzoeksrunde zijn met grote regelmaat overvliegende gewone dwergvleermuizen aangetroffen.

Figuur 3 Soortenkaart gewone dwergvleermuis 2017-2018

Ruige dwergvleermuis - *Pipistrellus nathusii*

De ruige dwergvleermuis is in Nederland een vrij algemeen voorkomende soort en lijkt erg veel in eerste instantie op de gewone dwergvleermuis maar de ruige dwergvleermuis is donker- of roodbruin gekleurd met kleine zwarte oren en wat forser gebouwd dan de gewone dwergvleermuis. Deze soort jaagt in Nederland bij voorkeur in de nabijheid van bomen, houtwallen of in open bosgedeelten en in de nabijheid van water. Van nature verblijft de ruige dwergvleermuis in holle bomen, spleten maar ook achter gevelbetimmering of onder dakbedekking. In de kraamperiode kan het aantal vrouwtjes in een kraamkolonie variëren van 10 tot 100 dieren. In de winterperiode worden ruige dwergvleermuizen aangetroffen in zowel gebouwen als houtstapels of holle bomen.

Ruige dwergvleermuizen zijn alleen tijdens de veldbezoeken op 22 september 2017 en 21 april 2018 overvliegend en foeragerend langs de bomenlaan aangetroffen. Het ging hierbij om enkele individuen die voornamelijk gebruik maken van de bomenlaan aan de Zomerweg in het voor- en najaar, dit betreft de trekperiode van deze soort.

Verblijfplaatsen

Tijdens de veldbezoeken zijn er geen aanwijzingen verkregen die duiden op enige aanwezigheid van vaste rust- en/of verblijfplaatsen in de bomen.

Foerageergebieden en vliegroutes

Tijdens de veldbezoeken zijn enkele ruige dwergvleermuizen overvliegend en foeragerend aangetroffen op 22 september 2017 en 21 april 2018 langs de bomenlaan aan de Zomerweg. Aangezien gedurende de trekperiode van deze soort dieren gebruik maakten van deze bomenlaan, kan dit traject gezien worden als een essentiële vliegroute voor ruige dwergvleermuizen.

Laatvlieger - Eptesicus serotinus

De laatvlieger is een algemeen voorkomende soort in Nederland. Het is één van de grootste vleermuissoorten welke in Nederland voorkomen. Het is een echt gebouwbewonende soort, verblijfplaatsen zijn onder andere veelal te vinden achter boeiboorden, achter gevelbekleding, achter dakgoten, lood langs de schoorstenen, in spouwmuren en op zolders. Kraamverblijfplaatsen bestaan uit tien tot zestig en soms tot driehonderd vrouwtjes. De mannetjes verblijven ergens anders, soms in groepjes van 20 dieren. Het foerageren vindt plaats langs bosranden, heggen, lanen maar ook boven weilanden en langs structuurrijke randen van bebouwing, parken en waterpartijen. De soort foerageert soms in kleine groepjes van circa 20 dieren op dezelfde locatie. De afstand van verblijfplaats tot foerageergebied kan verschillen tussen de 4.5 tot 10 kilometer.

Tijdens de veldbezoeken is de laatvlieger alleen tijdens de veldbezoeken 22 september 2017 en 1 juli 2018 aangetroffen. Het ging om in totaal 1-2 individuen. De soort is zowel overvliegend aangetroffen aan de Zomerweg en de Eekstraat en net buiten het plangebied is een verblijfplaats van één individu aangetroffen.

Verblijfplaatsen

Tijdens de veldbezoeken zijn er geen aanwijzingen verkregen die duiden op enige aanwezigheid van vaste rust- en/of verblijfplaatsen in de bomen. Dit komt overeen met de verwachting dat laatvlieger geen boombewonende soort is. Echter is er één verblijfplaats aangetroffen op 1 juli 2018 net buiten het plangebied op het erf van Eekstraat 12A (Figuur 3).

Foerageergebieden en vliegroutes

Tijdens de veldbezoeken in de paar-, zomer- en kraamperiode is gebleken dat de complete bomenlaan aan de Zomerweg fungeert als vliegroute voor laatvlieger. Echter zijn deze in zulke lage aantallen aangetroffen dat het niet als essentieel kan worden bestempeld. Daarnaast is laatvlieger minder afhankelijk van lijnvormige elementen in het landschap.

Rosse vleermuis - Nyctalus noctula

De rosse vleermuis is in Nederland een vrij algemeen voorkomende soort. De soort valt onder een van de grootste vleermuissoorten welke in Nederland voorkomen. Het is een echte boombewonende soort, met verblijfplaatsen in holten en spleten van bomen en achter loszittend schors van voornamelijk beuken, essen, eiken, populieren, paardenkastanjes en esdoorns. De kraamkolonies bestaan in Nederland uit groepen van ongeveer 10 - 120 dieren welke verspreid zijn in verschillende groepjes binnen een netwerk van verblijfplaatsen. Rosse vleermuizen foerageren tot wel op een hoogte van 100 meter op circa 20 - 30 km van hun verblijfplaatsen vandaan. Ze foerageren vaak in open en waterrijke gebieden, in het najaar wordt de soort ook rond lantaarnpalen gezien. Op 1 september zijn een aantal rosse vleermuizen overvliegend aangetroffen die geen binding met de bomen binnen het onderzoeksgebied leken te hebben.

Tijdens de veldbezoeken is de rosse vleermuis op 1 september 2017, 21 mei en 1 juli 2018 aangetroffen. Het ging om enkele overvliegende exemplaren en 4-5 foeragerende individuen op een open veld grenzend aan het plangebied.

Verblijfplaatsen

Tijdens de veldbezoeken zijn er geen aanwijzingen verkregen die duiden op enige aanwezigheid van vaste rust- en/of verblijfplaatsen in de bomen.

Foerageergebieden en vliegroutes

Tijdens de veldbezoeken zijn er geen aanwijzingen verkregen die duiden op enige aanwezigheid van essentiële vliegroutes of essentieel foerageergebied voor rosse vleermuizen.

Watervleermuis - Myotis daubentonii

De watervleermuis is een vrij algemeen voorkomende vleermuissoort in Nederland. De soort is makkelijk te herkennen aan de witte buik wanneer deze boven het water aan het foerageren is. Het is een boombewonende soort waarvan de verblijfplaatsen veelal te vinden zijn in holten en spleten en loszittend schors van bomen. Echter worden er ook soms verblijfplaatsen van watervleermuis op kerkzolders, bunkers of forten aangetroffen. In de kraamperiode kunnen de groepen bestaan uit 20 tot 50 dieren bij elkaar. De soort wisselt regelmatig van verblijfplaatsen binnen een gebied van circa 5 km². De watervleermuis foerageert vlak boven wateren als vijvers, meren, kanalen, rivieren en kleine beken daarnaast foerageren ze ook in het bos en vochtige weilanden.

Tijdens de veldbezoeken is de watervleermuis op 22 september 2017 aangetroffen. Het ging om één overvliegend individu.

Verblijfplaatsen

Tijdens de veldbezoeken zijn er geen aanwijzingen verkregen die duiden op enige aanwezigheid van vaste rust- en/of verblijfplaatsen in de bomen.

Foerageergebieden en vliegroutes

Tijdens de veldbezoeken is op 22 september 2017 een enkel individu overvliegend aangetroffen de rotonde aan de N317 en de Zomerweg. Aangezien er maar één individu tijdens één veldbezoek is aangetroffen, zijn er geen aanwijzingen verkregen die duiden op enige aanwezigheid van essentiële vliegroutes voor deze soort.

Gewone grootoorvleermuis - Plecotus auritus

De gewone grootoorvleermuis is een vrij algemeen voorkomende vleermuissoort in Nederland. De soort is makkelijk te herkennen aan de geelbruin tot bruine rugvacht, grijs- tot geelwitte buikvacht en hebben een donkerbruine ondervacht. Deze dieren hebben vrij grote ogen, oren en tragus. Gewone grootoorvleermuizen vind je vooral in structuurrijke bossen en parklandschappen. Het is een boom- en gebouwbewonende soort waarvan de verblijfplaatsen 's zomers bestaan uit holten en spleten in bomen, zolders en spleetvormige ruimten in gebouwen. In de kraamperiode kunnen de groepen bestaan uit 5 - 25 nauw verwante vrouwtjes. 's Nachts jagen ze in de buurt van de verblijfplaatsen op allerlei grote insecten (zoals nachtvlinders of langpootmuggen) in een straal van max. 1,5 km. in bosrijke omgeving, plantsoenen, boven bospaden, boven boomkronen, langs bosranden en in dubbele bomenlanen. In de winter trekken ze zich terug in koele, vochtige ondergrondse ruimten zoals kelders, kalksteengroeve, kerktorens of bunkers. De afstand tussen zomer- en winterverblijfplaatsen is vaak niet meer dan 5 - 20 km.

Tijdens de veldbezoeken is de gewone grootoorvleermuis op 22 september 2017 aangetroffen. Het ging om een enkel overvliegend dier nabij de bomenlaan aan de Zomerweg.

Verblijfplaatsen

Tijdens de veldbezoeken zijn er geen aanwijzingen verkregen die duiden op enige aanwezigheid van vaste rust- en/of verblijfplaatsen in de bomen.

Foerageergebieden en vliegroutes

Tijdens de veldbezoeken is op 22 september 2017 een enkel individu overvliegend aangetroffen langs de bomenlaan nabij de rotonde aan de N317 en de Zomerweg. Aangezien er maar één individu tijdens één veldbezoek is aangetroffen, zijn er geen aanwijzingen verkregen die duiden op enige aanwezigheid van essentiële vliegroutes voor deze soort.

5. Conclusie + aanbeveling

De bomenlaan aan de Zomerweg, Nieuwe Eekstraat en Eekstraat worden door verschillende soorten vleermuizen gebruikt. Er zijn geen verblijfplaatsen vastgesteld in de bomen maar echter functioneert de bomenlaan als essentiële vliegroute voor gewone- en ruige dwergvleermuizen. Momenteel zijn de exacte herinrichtingsplannen wat betreft er met de bomenlaan gaat gebeuren nog onbekend, in september 2018 zal hier uitsluitel over worden gegeven. Als dan blijkt dat de vliegroute aan de Zomerweg, Nieuwe Eekstraat en Eekstraat aangetast zal worden, dient mogelijk een ontheffing van de Wet natuurbescherming moeten worden aangevraagd bij Provincie Gelderland en is het noodzakelijk dat er mitigerende maatregelen worden getroffen, waaronder het realiseren van een alternatieve vliegroute.

Tevens is het noodzakelijk dat zorgvuldig handelen wordt gegarandeerd. Een ecologisch werkprotocol wordt daarnaast aanbevolen zodat alle medewerkers op locatie op de hoogte zijn en weten wat te doen.

Literatuur

- Bij12, juli 2017. Kennisdocument gewone dwergvleermuis, versie 1.0. Bij12, Utrecht.
- Bij12, 2017. Kennisdocument Gierzwaluw, versie 1.0. Bij12, Utrecht.
- Daalder, Remco, 2014. De gierzwaluw. Uitgeverij Atlas Contact Amsterdam/ Antwerpen
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard gewone dwergvleermuis, versie 2.0. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.
- Limpens, H., Mostert, K. & Bongerd, W. (1997). Atlas van de Nederlandse Vleermuizen. KNNV Uitgeverij. Utrecht.
- Koninklijke Vermande (1999-2009). Planten en dieren, Flora- en faunawet, band 1, 2, 3, 4 en 5. SDU Uitgeverij, Den Haag
- Korsten, E. (2012). Vleermuiskasten. Overzicht van toepassing, gebruik en succesfactoren. Bureau Waardenburg bv, Culemborg
- Korsten E., Limpens, H., Bouwman H. & Reinhold J. (2011). Vleermuisvriendelijk bouwen, Landschapsbeheer Flevoland, Lelystad.
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur (2017). Vleermuisprotocol 2017.
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Gierzwaluw, versie 2.0. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

Bijlage 1 Wetgeving

Vanaf 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht. De Wet natuurbescherming vervangt drie wetten, namelijk de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en Faunawet. De bevoegdheid ligt bij de provincies. Zij zijn verantwoordelijk voor de toetsing van werkzaamheden en activiteiten bij bijvoorbeeld Natura 2000-gebieden (de gebiedsbeschermingsbepalingen) en dier- en plantensoorten (de soortenbeschermingsbepalingen). Alleen bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid blijft het Rijk bevoegd gezag.

De Wet natuurbescherming is onder te verdelen in 3 onderdelen: de bescherming van soorten, de bescherming van Natura 2000-gebieden en de bescherming van bosopstanden.

Verbodsbepalingen

Er zijn verschillende verbodsbepalingen van toepassing op dit soortenmanagementplan. In de Wet natuurbescherming zijn deze onderverdeeld in Verbodsbepalingen voor soorten van de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en overige soorten. De verbodsbepalingen zijn als volgt omschreven:

Bescherming van soorten

Er zijn 3 categorieën met betrekking tot de soortbescherming; Soorten beschermd volgens de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en overige soorten. De beschermde status van de overige soorten verschilt per provincie. Provincies hebben de bevoegdheid om bij provinciale verordening vrijstelling te verlenen voor nationaal beschermde soorten. Er is dan geen ontheffing nodig voor werkzaamheden.

Vogelrichtlijn

Hieronder vallen alle van nature in Nederland in het wild levende vogels als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn. Handelingen die de wet verbiedt zijn:

- Artikel 3.1 lid 1: Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen;
- Artikel 3.1 lid 2: Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, beschadigen of nesten van vogels weg te nemen;
- Artikel 3.1 lid 4 en lid 5: het is verboden vogels opzettelijk te verstoren, tenzij de verstoring niet wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort.

Uitgezonderd zijn de soorten die door de AMvB zijn aangewezen. Hieronder vallen onder andere de Canadese gans en de Houtduif.

Onder bepaalde voorwaarden mogen deze handelingen wel uitgevoerd worden. Er is dan een ontheffing of vrijstelling nodig. Er zijn vrijstellingen opgesteld via de provinciale verordening of ministeriële regeling. Een ontheffing kan bij de provincie worden aangevraagd. Een ontheffing kan verkregen worden als er geen andere bevredigende oplossing is en er een geldig belang is, zoals:

- de volksgezondheid, openbare veiligheid,
- luchtverkeer,
- schade aan gewassen,
- bescherming van flora en fauna,
- onderzoek of onderwijs,
- herinvoering van soorten.

Daarnaast mogen de handelingen niet leiden tot een verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort.

Habitatrichtlijn

Soorten die staan in het Verdrag van Bern en Bijlage I van het Verdrag van Bonn. De soorten staan in bijlage 1. Handelingen die de wet verbiedt zijn:

- Artikel 3.5 lid 2: Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren;
- Artikel 3.5 lid 3: Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen;
- Artikel 3.5 lid 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
- Artikel 3.5 lid 5: Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Er zijn vrijstellingen opgesteld via de provinciale verordening of ministeriële regeling. Een ontheffing kan bij de provincie worden aangevraagd. Ook hier is een geldig belang nodig en mag de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komen. De volgende belangen kunnen een grond zijn voor het verlenen van een ontheffing:

- bescherming van flora- en fauna,
- voorkoming “ernstige schade” aan gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendommen,
- in belang van de volksgezondheid, openbare veiligheid,
- Andere dwingende reden van groot openbaar belang met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van wezenlijk gunstige effecten voor het milieu.

Overige soorten

Dit zijn de soorten die genoemd worden in de bijlage van Wet natuurbescherming. Voor de lijst van de overige beschermde soorten zie bijlage 1. Onder dit beschermingsregime is het verboden om:

- Artikel 3.10 lid 1b: Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen;

Voor deze soorten gelden dezelfde vrijstellingsgronden als bij de soorten van de Habitatrichtlijn en zijn er een groot aantal overige uitzonderingsgronden. Voor ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden en het algemeen belang geldt er een vrijstelling.

Zorgplicht

Voor alle soorten geldt de zorgplicht. De bescherming van soorten gaat uit van de intrinsieke waarde van alle dieren en planten. Daar moet zorgvuldig mee omgaan worden. Daarom is de zorgplicht in artikel 1.11 van de wet opgenomen. De zorgplicht houdt in dat iedereen ‘voldoende zorg’ in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving en voor Natura 2000-gebieden. Voorkomen, beperken en ongedaan maken zijn hierbij sleutelwoorden.

Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN), voorheen ook wel Ecologische hoofdstructuur (EHS) genoemd, is onderdeel van een netwerk van deels bestaande en deels nieuwe natuurgebieden die met elkaar verbonden zijn. Het gaat hierbij om zowel kleine en grote natuurgebieden en agrarische gebieden. Al deze gebieden binnen het Natuurnetwerk Nederland worden met elkaar verbonden via ecologische verbindingzones. De ecologische verbindingzones zorgen ervoor dat er verbindingen aanwezig zijn tussen de verschillende natuurgebieden zodat dieren zich makkelijker van het ene naar het andere leefgebied kunnen verplaatsen. Uiteindelijk moet het Natuurnetwerk Nederland samen met de natuurgebieden in andere Europese landen een aaneengesloten pan-Europees Ecologisch Netwerk (PEEN) vormen.

Negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken of (natuur)waarden van deze natuurgebieden en verbindingen dienen vermeden of gecompenseerd te worden.

Wanneer er ontwikkelingen plaatsvinden in NNN-gebieden is conform de Nota Ruimte en daarvoor Structuurschema Groene Ruimte het ‘nee, tenzij’ - regime van toepassing. In principe zijn ruimtelijke ontwikkelingen met significante negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken of (natuur)waarden van het gebied niet toegestaan. Het kan alleen doorgaan als er geen reële alternatieven mogelijk zijn en/of er sprake is

van groot openbaar belang. Voor ingrepen waarvoor geen reële alternatieven mogelijk zijn of die van groot openbaar belang zijn geldt de vereiste schade zoveel mogelijk wordt beperkt door mitigerende maatregelen. Tevens dient er gecompenseerd te worden. Om vast te stellen of de ontwikkelingen door kunnen gaan, dient er getoetst te worden volgens het 'nee, tenzij' - regime. De toetsing hiervoor staat beschreven in 'de Spelregels EHS', opgesteld in 2007 door de ministeries van LNV en VROM en Provincies.

Natura 2000-gebieden

Natura 2000-gebieden in Nederland zijn onderdeel van een Europees netwerk aan natuurgebieden waar belangrijke flora en fauna duurzaam beschermd worden. Al deze gebieden zijn belangrijk om de Europese biodiversiteit te waarborgen. De in Nederland aangewezen natura 2000-gebieden worden beschermd onder de Wet Natuurbescherming, voorheen de Natuurbeschermingswet 1998. In Nederland zijn er ruim 160 natuurgebieden aangewezen als Natura 2000-gebieden. Voor ieder Natura 2000-gebied zijn er een instandhoudingsdoelstellingen opgesteld voor specifieke fauna en florasoorten. De instandhoudingsdoelstellingen zijn allen beschreven in beheerplannen. Deze beheerplannen worden opgesteld voor ieder Natura 2000-gebied en geven duidelijkheid of geplande maatregelen en activiteiten al dan niet kunnen plaatsvinden. Wanneer er maatregelen of activiteiten uitgevoerd dienen te worden welke schadelijk en/of negatieve effecten op de beschermde natuur kunnen hebben dient een vergunning bij de provincie of soms bij het ministerie van Economische Zaken aangevraagd te worden.

Bosopstanden

De bescherming van bosopstanden kent twee belangrijke aspecten: meldingsplicht en herplantplicht. Een kapmelding is verplicht bij de kap van bomen buiten de bebouwde kom (in het kader van de voormalige Boswet) indien kap plaatsvindt in een houtopstand van 10 are of meer, of een bomenrij van 20 bomen. Er geldt een 1 op 1 herplantplicht. Provincies bepalen welke gegevens bij een melding moeten worden aangeleverd. Dit kan dus per provincie verschillen. Voor het vellen van een houtopstand in verband met realisatie van een Natura 2000-doel is er geen herplantplicht.